

ORAȘUL FETELOR

Elizabeth Gilbert este autoarea cărții *Mănâncă, roagă-te, iubeste*, care s-a bucurat de un succes răsunător, cu peste 15 milioane de exemplare vândute în toată lumea, tradusă în peste 46 de limbi, și a altor bestselleruri internaționale de ficțiune și non-ficțiune. Colecția ei de nuvele *Pelerinii* a fost printre finaliștii la premiul PEN/Hemingway; *Ultimul bărbat american* a fost finalist atât la National Book Award, cât și la National Book Critics Circle Award. *Și am spus da*, continuarea memoriilor ei din *Mănâncă, roagă-te, iubeste*, a urcat direct pe locul întâi în lista bestsellerurilor a *New York Times*. A publicat două romane, *Războiul homarilor* și *Semnătura tuturor lucrurilor*, nominalizate la Baileys Women's Prize for Fiction și finaliste la Wellcome Book Prize. În prezent, trăiește în New Jersey.

www.elizabethgilbert.com

@GilbertLiz

ELIZABETH
GILBERT

ORĂȘUL
FETELOR

Traducere din engleză și note de
ANCA BĂRBULESCU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

*Lui Margaret Cordi –
ochii mei, urechile mele, prietena mea iubită*

Vei face lucruri nechibzuite, dar fă-le cu entuziasm.
COLETTE

Acum câteva zile am primit o scrisoare de la fiica lui.

Angela.

Mă gândisem de multe ori la Angela de-a lungul anilor, dar eram de-abia la a treia interacțiune cu ea.

Prima a fost când i-am făcut rochia de mireasă, în 1971.

A doua – când mi-a scris să-mi spună de moartea tatălui ei. Asta era în 1977.

Acum îmi scria să mă anunțe că tocmai se stinsese mama ei. Nu sunt sigură cum se aștepta Angela să primesc vestea. Poate își închipuise că avea să mă dea peste cap. În orice caz, nu o bănuiesc de rele intenții. Angela nu-i făcută așa. E un om bun. Și, mai important, e un om interesant.

Dar am fost teribil de surprinsă să aflu că mama Angelei o dusesse atât de mult. Presupusesem că murise de mult. Cum au murit toți ceilalți, în fond. (Dar de ce m-ar mira longevitatea cuiva, când și eu mă tot agăț de existență ca o scoică de fundul corabiei? Nu se poate să fiu eu singura femeie matusalemică pe care o mai vezi cum se împleticește prin New York, refuzând categoric să renunțe la viață sau la proprietăți.)

Dar cel mai tare m-a afectat ultimul rând din scrisoarea Angelei. „Vivian“, îmi scria ea, „având în vedere moartea mamei, mă întreb – acum ai vrea să-mi spui ce ai fost tu pentru tata?“

Păi să vedem.

Ce am fost eu pentru tatăl ei?

La întrebarea asta numai el ar fi putut să răspundă. Și, din moment ce a ales să nu discute niciodată despre mine cu fiica lui, nu sunt în măsură să-i spun Angelei ce am fost pentru el.

Dar îi pot spune ce a fost el pentru mine.

În toamna lui 1940, când aveam nouăsprezece ani și eram o bezmetică, părinții m-au trimis să stau cu mătușa Peg, care avea o companie de teatru la New York.

Nu demult fusesem trimisă acasă de la Vassar College, având în vedere că nu asistasem la nici un curs și astfel picasem toate examenele din primul an, absolut toate. Nu eram atât de proastă pe cât s-ar fi zis după note, dar pare-se că, dacă nu înveți, chiar n-ai cum să promovezi. Acum, privind în urmă, nu-mi amintesc prea bine cum îmi umpleam timpul în orele lungi pe care ar fi trebuit să le petrec la cursuri, dar – știindu-mă cum sunt – presupun că eram teribil de preocupată de aspectul fizic. (Îmi amintesc totuși că în anul acela mă străduiam să devin expertă în „bucla dată pe spate“ – o tehnică de coafură care, deși de o infinită importanță pentru mine și destul de dificilă, *nu prea era de Vassar.*)

Niciodată nu-mi găsisem locul la Vassar, deși erau destule locuri pe-acolo. La facultate întâlneai tot felul de fete și de grupulețe, dar nici unul nu-mi trezea curiozitatea, nu mi se părea că mă reprezintă. În anul acela, la Vassar găseai revoluționare politice, care purtau pantaloni negri serioși și schimbau păreri despre situația internațională agitată, dar pe mine nu mă interesa așa ceva. (Nici acum nu mă interesează. Însă le-am observat pantalonii negri, care mi s-au părut neașteptat de șic – dar păcat că erau cam bufanți în dreptul buzunarelor.) La Vassar mai erau și exploratoare academice curajoase, sortite să devină doctori și avocați cu mult înainte ca majoritatea femeilor să aibă acces la asemenea funcții. Ele ar fi trebuit să mă intereseze, dar n-a fost cazul. (În primul rând, nu reușeam să le deosebesc între ele.

Toate purtau aceleași rochii de lână fără formă, care arătau de parcă erau croite din pulovere vechi, ceea ce pur și simplu mă deprima.)

Bine, asta nu înseamnă că Vassar era *complet* lipsit de farmec. Printre colegele mele erau și niște medievaliste sentimentale, cu ochi de căprioară, foarte drăguțe, și unele fete cu înclinații artistice, cu părul lung și un aer arogant, și câteva exemplare de elitiste din înalta societate, cu profil de ogar italian – dar nu m-am împrietenit cu nici unele. Poate pentru că simțeam că toată lumea de la facultate era mai deșteaptă decât mine. (Nu era de vină numai paranoia adolescentină; sunt convinsă și acum că toată lumea de acolo chiar *era* mai deșteaptă decât mine.)

Sinceră să fiu, nu înțelegeam ce caut eu la facultate, în afară de a îndeplini un destin pe care nu se deranjase nimeni să mi-l explice. Din fragedă copilărie, mi se spusese că aveam să merg la Vassar, dar nu-mi zisese nimeni de ce. Pentru *ce* erau toate astea? Cu ce trebuia să mă aleg de acolo, mai exact? Și de ce locuiam într-o cameră de cămin înghesuită și în care mirosea a varză și unde aveam drept colegă o domnișoară fără simțul umorului, viitoare reformatoare socială?

Oricum, deja mă săturasem până peste cap de învățătură. Învățasem ani de zile la Școala de Fete „Emma Willard“ din orașul Troy, statul New York, cu corpul ei profesoral strălucit, exclusiv feminin, format din absolvente ale celor Șapte Surori* – nu era suficient? De la doisprezece ani stăteam la internat, îmi ispășisem sentința, gata. Câte cărți trebuie să citească omul ca să arate că-i capabil să citească o carte? Știu deja cine a fost Carol cel Mare, deci mai lăsați-mă în pace – cam așa gândeam pe atunci.

În plus, la scurtă vreme după începutul primului meu an la Vassar, cel sortit eșecului, descoperisem un bar în Poughkeepsie unde puteai să bei bere ieftină și să ascuți jazz live până târziu în noapte. Așa că am pus la punct o strategie de ieșit din campus ca să pot să-l vizitez (planul meu viclean de evadare presupunea o fereastră descuiată la baie și o bicicletă ascunsă – credeți-mă, eram coșmarul administrației), motiv pentru care îmi era greu să pricep care-i treaba cu con-

* Grup istoric de „colegii de arte liberale“ exclusiv feminine din SUA: Barnard, Bryn Mawr, Mount Holyoke, Smith, Wellesley, Vassar (devenită mixtă în 1969) și Radcliffe (desființată în 1999).

jugărilor latine dimineața la prima oră, având în vedere că de obicei eram mahmură.

Mai erau și alte piedici.

De exemplu, aveam o grămadă de țigări de fumat.

Pe scurt: eram ocupată.

Așadar, dintr-o grupă de 362 de strălucite tinere studente la Vassar, eu am terminat a 361-a – lucru care l-a făcut pe tata să se întrebe îngrozit: „Dumnezeule mare, dar *cealaltă* față ce făcea?” (Ce să facă, poliomielită, săraca, după cum am aflat mai târziu.) Așa că Vassar m-a trimis acasă – pe bună dreptate – și m-a rugat să am amabilitatea să nu mai revin.

Mama habar n-avea ce să se facă cu mine. Relația noastră nu era prea apropiată nici în împrejurările cele mai bune. Era mare amatoare de echitație și, având în vedere că eu nu eram nici cal, nici fascinată de cai, nu prea aveam despre ce să vorbim. Iar acum eșecul meu o acoperise de o asemenea rușine, încât nici să mă vadă nu suporta. Spre deosebire de mine, mama se descurcase foarte bine la Vassar College, mersi frumos. (Promoția 1915. Istorie și franceză.) Moștenirea ei – alături de generoasele donații anuale – îmi deschisese ușa către admiterea în preasfânta instituție, iar acum uite ce făcusem. Când se intersecta cu mine pe coridoarele casei, dădea din cap în direcția mea ca un diplomat de carieră. Politicos, dar rece.

Nici tata nu știa ce să se facă cu mine, dar el era ocupat să-și conducă mina de hematit și nu-și bătea prea tare capul cu problema ficei lui. Da, îl dezamăgisem, dar avea el alte griji mai mari. Era industriaș și izolaționist, iar războiul care se prefigura în Europa îl făcea să se teamă pentru viitorul afacerii lui. Deci probabil că toate acestea îi distrăgeau atenția.

Cât despre fratele meu mai mare, Walter, el era pus pe fapte mărețe la Princeton și nu se gândea la mine decât când îmi dezaproba comportamentul iresponsabil. Walter nu făcuse nici măcar un singur lucru iresponsabil în toată viața lui. La internat, colegii îl respectau așa de mult încât îl porecliseră – și nu inventez – *Ambasadorul*. Acum studia ingineria, pentru că voia să construiască infrastructură ca să ajute omenii din lumea întreagă. (Fie adăugat la pomelnicul meu de păcate că eu, dimpotrivă, nici nu eram prea sigură de ce însemna cuvântul „infrastructură“.) Noi doi aveam vârste apropiate (ne despărțeau doar

doi ani), dar nu ne mai jucaserăm împreună din prima copilărie. Fratele meu lăsase deoparte cele copilărești pe la nouă ani, iar printre cele copilărești mă aflam și eu. Nu făceam parte din viața lui și eram conștientă de asta.

Prietenele mele își vedeau și ele de viețile lor. Plecau la facultate, se angajau, se căsătoreau, se maturizau – numai subiecte care nici nu mă pasionau, nici nu erau pe înțelesul meu. Așa că nu avea cine să aibă grijă de mine sau să mă distreze. Eram plictisită și nu-mi găseam locul. Plictiseala îmi dădea senzația unor crampe de foame. Primele două săptămâni din iunie mi le-am petrecut aruncând o minge de tenis de peretele garajului, în timp ce fluieram iar și iar *Little Brown Jug*^{*}, până când, într-un târziu, părinții s-au săturat de mine și m-au trimis să stau cu mătușa în marele oraș – la drept vorbind, cine poate să-i învinuiască?

Bine, se temeau ei că New Yorkul avea să facă din mine o comunistă sau vreo drogată^{**}, dar cred că orice era mai bine decât să-ți ascuți fata cum lovește o minge de tenis de un perete până-n Ziua de Apoi.

Și uite așa am ajuns în oraș, Angela, și acolo a început totul.

M-au trimis la New York cu trenul – și ce minune de tren! Empire State Express, tocmai de la Utica. Un dispozitiv lucios și cromat, numai bun de livrat fiica delincventă. Mi-am luat rămas-bun politicoș de la mama și tata și mi-am lăsat bagajul în mâna unui hamal, ceea ce m-a făcut să mă simt importantă. Tot drumul am stat în vagonul-restaurant, am băut lapte de malț, am mâncat pere în sirop, am fumac și am răsfoit reviste. Știam că sunt surghiunită, dar măcar plecam... *cu stil!*

Trenurile erau mult mai bune pe atunci, Angela.

Promit să mă străduiesc, pe cât posibil, să nu mă lungesc în paginile acestea despre cât de infinit mai bune erau toate pe vremea mea. În

* Melodie făcută celebră în 1939 de Glenn Miller, mare succes al epocii Big Band.

** În original „dope fiend“, termen consacrat de Războiul contra Drogurilor, campanie lansată în anii 1930 de Biroul Federal pentru Narcotice al SUA, care a popularizat prin mesaje de interes public stereotipul dependentului infractor din zone urbane sărace.

tinerete nu suportam să-i aud pe bătrâni cum îi dau înainte despre asta. (*Nu interesează pe nimeni! Nu interesează pe nimeni Epoca ta de Aur, țap behăitor ce ești!*) Și țin să te asigur: sunt conștientă că multe lucruri nu erau mai bune în anii 1940. Deodorantele pentru subraț și instalațiile de aer condiționat erau dureros de inadecvate, de exemplu, așa că toată lumea puțea groaznic, mai ales vara, și îl mai aveam și pe Hitler. Dar trenurile erau indiscutabil mai bune pe atunci. *Tu* când ai savurat ultima oară un lapte de malț și o țigară în tren?

M-am urcat în vagon îmbrăcată într-o rochiță veselă de vâscoză albastră cu imprimeu cu ciocârlii, cu dantelă galbenă aplicată în jurul decolteului, cu partea de jos nu foarte evazată și buzunare adânci pe șolduri. Mi-o amintesc atât de bine pentru că, în primul rând, nu uit niciodată, dar *niciodată*, ce poartă cei din jur și, în al doilea rând, mi-o croisem singură. Și îmi ieșise de minune. Se drapa seducător, cu un efect excelent, și ajungea exact la jumătatea gambei. Îmi amintesc că îi cususem umeri de burete, în speranța disperată că voi semăna cu Joan Crawford – deși nu sunt sigură cât de bine se potriveau. Cu pălăria mea cloș modestă și geanta albastră simplă, din categoria „împrumutată de la mama” (și umplută cu cosmetice, țigări și cam atât), arătam nu atât a sirenă de pe marele ecran, cât a ce eram în realitate: o virgină de nouăsprezece ani plecată în vizită la rude.

Pe virgina de nouăsprezece ani o însoțeau la New York două valize mari – una plină cu haine, împăturite atent și înfășurate în hârtie, iar cealaltă înțesată cu materiale, garnituri de dantelă și articole de croitorie, ca să-mi fac și mai multe haine. Mă mai însoțea și o cutie solidă în care se afla mașina mea de cusut – o fiară masivă și greoaie, greu de transportat. Dar ea era sufletul meu geamăn, cel turbat și superb, fără de care n-aș fi putut trăi.

Așa că a venit cu mine.

Mașina aceea de cusut – și tot ce mi-a adus în viață mai târziu – i-o datoram bunicii Morris, deci să vorbim un pic de ea.

Angela, tu poate citești cuvântul „bunică” și-ți vine în minte imaginea unei bătrânici adorabile cu părul alb. Bunica mea nu era așa. Bunica mea era o cochetă în vârstă, înaltă, pasională, cu părul vopsit în culoarea mahonului, care trecea prin viață lăsând în urmă o dără de parfum și bârfe și care se îmbrăca precum un spectacol de circ.

Era cea mai colorată femeie din lume – și aici mă refer la toate definițiile cuvântului „colorat“. Bunica purta rochii de catifea moarăată în culori complicate – culori cărora nu le spunea roz, sau grenă, sau albastru, ca restul publicului lipsit de imaginație, ci la care se referea drept „cenușă de trandafir“, sau „cordovan“, sau „della Robbia“. Avea găuri în urechi, spre deosebire de majoritatea doamnelor respectabile de pe atunci, și deținea mai multe cutii de bijuterii căptușite cu plus, pline cu o revărsare nesfârșită de lanțuri, cercei și brățări mai ieftine și mai scumpe. Avea o ținută pentru plimbările de după-amiază cu mașina în afara orașului, iar pălăriile îi erau atât de mari încât, la teatru, le trebuia scaun separat. Îi plăceau pisoii și cosmeticele comandate prin poștă; o încântau articolele despre crime senzaționale din tabloide; și avea obiceiul să scrie versuri romantice. Dar mai presus de toate, bunicii îi plăcea *drama*. Se ducea la toate piesele și reprezentațiile trupelor care treceau prin oraș și adora cinematograful. O însoțeam de multe ori, fiindcă aveam exact aceleași gusturi. (Bunica Morris și cu mine gravitam spre poveștile în care fetele inocente în rochii vaporose erau răpite de bărbați periculoși cu pălării sinistre, apoi salvate de alți bărbați cu bărbii semețe.)

Evident, o adoram.

Dar restul familiei n-o prea înghițea. Tuturor în afară de mine le era jenă cu bunica. Cel mai jenă îi era nurorii ei (mama mea), care *nu* era o persoană frivolă și care tresărea defensiv la apariția bunicii Morris, pe care odată a numit-o „eterna adolescentă romanțioasă“.

Evident, mama nu avea obiceiul să scrie versuri romantice.

Dar bunica Morris a fost cea care m-a învățat să croiesc.

Bunica era o croitoreasă măiastră. (Învățase de la bunica *ei*, care reușise să se ridice de la statutul de servitoare galeză imigrantă la cel de doamnă americană înstărită într-o singură generație, nu în mică măsură mulțumită priceperii ei cu acul.) Bunica voia să fiu și eu maestră la croit. Așadar, când nu mâncam caramele împreună la cinematograful sau nu ne citeam una alteia articole despre comerțul cu sclavi albi, croiam. Ceea ce era treabă serioasă. Bunica Morris nu se temea să-mi ceară să excelez. Făcea zece pași de cusătură pe o piesă și mă puneă pe mine să-i fac pe următorii zece – iar dacă nu-mi ieșeau perfecti, ca ai ei, mi-i desfăcea și mă puneă s-o iau de la capăt. M-a în-

drumat în lucrul cu materiale imposibile ca plasa și dantela, până nu m-a mai intimidat nici o țesătură, fie ea oricât de temperamentală. Și structura! Și bureții! Și croiala! La doisprezece ani, eram în stare să-ți fac un corset (cu tot cu balene) cât ai bate din palme – deși, în afară de bunica Morris, nu mai folosea nimeni corset cu balene de pe la 1910.

Oricât de severă putea fi la mașina de cusut, nu mă răzvrăteam sub mâna ei. Criticile ei mă usturau, dar nu mă dureau. Eram suficient de fascinată de haine încât să îmi doresc să învăț și știam că nu voia decât să-mi dezvolte aptitudinile.

Laudele de la ea erau rare, dar îmi hrăneau degetele. Am devenit îndemânică.

Când am împlinit treisprezece ani, bunica Morris mi-a cumpărat mașina de cusut care avea să mă însoțească într-o bună zi la New York cu trenul. Era un Singer 201 zvelt și negru, criminal de puternic (puteai să coși și *piele*; aș fi putut să tapițez un Bugatti cu ea!). Până în ziua de azi n-am primit cadou mai bun. Am luat Singerul cu mine la internat, unde mi-a conferit o putere enormă în comunitatea aceea de fete privilegiate care voiau, toate, să se îmbrace bine, dar care nu aveau neapărat și priceperea necesară. Odată ce s-a dus vorba prin școală că știam să croiesc orice – și așa era –, celelalte fete de la Emma Willard au început să-mi bată la ușă la orice oră, implorându-mă să le lărgesc taliile rochiilor, sau să le repar un tiv desprins, sau să iau rochia de bal a surorii lor mai mari din sezonul trecut și s-o potrivesc pe ele, cele de acum. Mi-am petrecut anii aceia aplecată peste Singer ca un mitralior – și a meritat. Am devenit populară – singurul lucru care contează, în fond, la internat. Sau oriunde altundeva.

Trebuie să spun că singurul motiv pentru care m-a învățat bunica să croiesc a fost că aveam o conformație ciudată. Din prima copilărie, fusesem mereu prea înaltă, prea deșirată. Adolescența a venit și a trecut, iar eu m-am înălțat și mai tare, dar altceva nimic. Ani de zile n-am avut bust mai deloc, iar trunchiul îmi era lung ca o zi de post. Brațele și picioarele îmi erau puiți de copac. Nu avea cum să stea bine pe mine nimic din ce aș fi cumpărat din magazine, așa că întotdeauna era mai bine să-mi fac singură hainele. Iar bunica Morris – binecuvântată fie – m-a învățat cum să mă îmbrac astfel încât să îmi pun în valoare înălțimea, în loc să arăt ca o pasăre pe catalige.

Dacă toate astea sună a critică la adresa aspectului meu, nu e așa. Nu fac decât să mă descriu: eram deșirată și înaltă, atât. Iar dacă asta lasă impresia că-ți voi spune povestea unei răzuște urâte care merge la oraș și află că de fapt e drăguță – nu-ți face griji, nu e genul acela de poveste.

Eu am fost drăguță dintotdeauna, Angela.

Ba, mai mult, am fost dintotdeauna conștientă de asta.

În mod sigur, drăgălășenia mea a fost motivul pentru care un bărbat din vagonul-restaurant al Empire State Expressului nu-și mai lua ochii de la mine în timp ce-mi beam laptele de malț și-mi mâncam perele în sirop.

Până la urmă a venit și m-a întrebat dacă îi permit să-mi aprindă țigara. Am acceptat, iar el s-a așezat și a început să flirteze. Pe mine mă încânta atenția, dar nu știam cum să răspund la flirt. Așa că am reacționat la avansurile lui privind lung pe fereastră și prefăcându-mă căzută pe gânduri. Mă încruntam ușor, în speranța că arăt serioasă și dramatică, deși probabil nu păream decât mioapă și derutată.

Scena aceasta ar fi fost mai stânjenitoare decât sună dacă în cele din urmă nu mi-ar fi distras atenția propria-mi reflexie în geamul trenului, care m-a ținut ocupată o bună bucată de vreme. (Iartă-mă, Angela, dar a fi captivat de propriul aspect este parte din esența vieții de tânără drăguță.) Pare-se că nici măcar chipeșul străin nu putea rivaliza cu forma propriilor mele sprâncene în materie de interes. Nu era vorba doar că mă interesa cât de bine le pensasem – deși subiectul mă *captiva* de-a dreptul –, dar în vara aceea tocmai încercam să învăț cum să ridic câte o singură sprânceană, ca Vivien Leigh în *Pe aripile vântului*. Ca să exersezi efortul trebuia să te concentrezi, după cum sunt sigură că-ți poți imagina. Deci îți dai seama că timpul a zburat, și eu m-am pierdut în propria reflexie.

Până să-mi iau ochii de la ea, trenul tocmai intra în gara Grand Central, noua mea viață stătea să înceapă, iar bărbatul cel chipeș dispăruse de mult.

Dar nu te teme, Angela – aveau să urmeze mulți alți bărbați chipeși.

A! Trebuie să-ți mai spun – în caz că te întrebai ce s-a ales de ea – că bunica Morris murise cam cu un an înainte ca trenul să mă livreze la New York. Decedase în august 1939, cu doar câteva săptămâni înainte să înceapă anul universitar la Vassar. Moartea ei nu fusese surprinzătoare – de ani de zile o ducea din ce în ce mai rău –, dar, chiar și așa, pierderea ei (cea mai bună prietenă, mentoră, confidentă) mă devastase până în adâncul ființei.

Știi ce, Angela? Se poate ca devastarea aceea să fi avut rolul ei în evoluția mea atât de slabă în primul an de facultate. Poate că nu fusesem o studentă atât de catastrofală. Poate că pur și simplu fusesem *tristă*.

De posibilitatea aceasta îmi dau seama de-abia acum, când îți scriu.
Vai de mine...

Uneori durează mult până să te prinzi de câte un lucru.

CUPRINS

New York, aprilie 2010	9
Unu	11
Doi	20
Trei	27
Patru	48
Cinci	61
Şase	75
Şapte	87
Opt	97
Nouă	100
Zece	120
Unsprezece	134
Doisprezece	148
Treisprezece	159
Paisprezece	163
Cincisprezece	178
Şaisprezece	190
Şaptesprezece	204
Optsprezece	213
Nouăsprezece	227
Douăzeci	244
Douăzeci şi unu	253
Douăzeci şi doi	259
Douăzeci şi trei	275

Douăzeci și patru	289
Douăzeci și cinci	299
Douăzeci și șase	307
Douăzeci și șapte	319
Douăzeci și opt	329
Douăzeci și nouă	341
Treizeci	361
Treizeci și unu	374
Treizeci și doi	387
Treizeci și trei	398
<i>Mulțumiri</i>	405